

הרפורמה במס

בעקבות החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 132) על תיקוניו וחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל

מבוא

ביום 1 בינואר 2003 נכנסה לתוקף הרפורמה במס הכנסה, כפי שהותקנה במסגרת החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 132), התשס"ב - 2002 (להלן: "התיקון"). עיקרי הרפורמה נכללו באגרת אשר פורסמה על ידי משרדנו בחודש ספטמבר 2002, ואגרת זו באה להשלים ולעדכן את חקיקת הרפורמה, כפי שהתפתחה מאז ועד עתה. כצפוי, פירסום דבר חקיקת הרפורמה בתיקון 132 לפקודה לא היווה סוף פסוק, אלא נהפוך הוא, רק ראשיתו של תהליך חקיקה מורכב במסגרתו פורסמו במהלך השנה, שחלפה מאז פרסום האגרת, הן החוק לתיקון תיקון 1132, הן תכנית החירום הכלכלית 2 - במסגרתם נוספו מספר תיקונים/השלמות לחקיקת הרפורמה - והן תקנות, כללים וצווים אשר נועדו לאפשר את יישומה של הרפורמה במס. זאת ועוד, נציבות מס הכנסה פרסמה חוזרים מקצועיים בנושאים שונים, שמטרתם להבהיר את עמדת הנציבות בדבר אופן יישום הוראות הרפורמה במס. מרבית החוזרים הנוגעים לרפורמה צורפו כנספח לאגרת זו, לשימושכם.

התחומים העיקריים בהם חלו שינויים במסגרת הרפורמה הינם:

¹ החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 132) (תיקון), התשס"ב - 2003.
² חוק התכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), התשס"ג - 2003 (להלן - "תכנית החירום הכלכלית").

- הפחתת שיעור המס הישיר על הכנסה מעבודה באופן הדרגתי עד לשנת המס 2006 (חלף 2008 כמתוכנן מלכתחילה) באמצעות קביעת מדרגות מס חדשות ושעור מס שוליים חדשים (עידכון בנושא זה נכלל במסגרת חקיקת תכנית החירום הכלכלית).
 - מיסוי הכנסות משוק ההון - הרחבת בסיס המס לגבי יחידים וחברות מסויימות באמצעות קביעת הוראות למיסוי הכנסותיהם משוק ההון. הרחבת יריעת המס על שוק ההון החל משנת 2003 כוללת לצד מיסוי רווחים מניירות ערך נסחרים גם מיסוי רווחים מפיקדונות בנקאיים ותכניות חסכון לסוגיהם.
 - שינוי שיטת המיסוי הטריטוריאלי, שהייתה נהוגה בישראל, לשיטת מיסוי פרסונלית, כך שתושבי ישראל ימוסו על הכנסתם הכלל עולמית.
 - עידוד השקעות ויזמות טכנולוגית באמצעות: הפחתת שיעור המס על רווחי הון ממכירת מניות או נכסים אחרים ל-25% בידי יחידים וחברות, פטור ממס למשקיעים זרים בחברות מחקר ופיתוח ישראליות, קיפול מבנים בפטור ממס של חברות קשורות לישראל אשר התאגדו בחו"ל, הרחבת מעגל ההכנסות הראויות להטבות על פי חוק עידוד השקעות הון גם על הכנסות מתמלוגים, ושינוי משטר המס החל על הקצאות אופציות לעובדים בשני מסלולי מיסוי עיקריים.
 - ביטולי פטורים שונים והקלות ממס כגון: ביטול הדרגתי של שיעורי המס המופחתים על נכסים שנרכשו לפני שנת 1961, ביטול הטבת המס למכירת מוניטין שלא שולם בעדו (כנגד התרת הפחתת מוניטין לצורך מס על פי תקנות שיותקנו), שינוי משטר המס החל על רווחים ראויים לחלוקה לגבי יחיד או חברה בעת מכירת מניות או פירוק חברה, וביטול מעמד החברה המשפחתית והפיכתה לחברה שקופה.
- אגרת זו מאגדת תחת כיפה אחת את הוראות הרפורמה כפי שנקבעו במסגרת הפקודה ובחקיקת המשנה ואת חוזרי מס הכנסה הנוגעים לה, לאמצעי שימושי ומורה דרך

בהבנת הוראות הרפורמה במס. בד בבד מובאת באגרת זו תמצית התיקונים שנתקבלו במסגרת תכנית החירום הכלכלית בהקשר לדיני המס.

מפאת קוצר היריעה, אגרת זו כוללת רק את עיקרי הוראות החקיקה בעניין הרפורמה. בהקשר זה נדגיש כי טרם הותקנו כל הצווים והתקנות הנוגעים בהפעלת הרפורמה במס, כך שבחלק מן הנושאים עשויים לחול שינויים ותוספות בהתאם להוראות שיותקנו.

פרק 2 - מיסוי שוק ההון (רווחי הון מניירות ערך נסחרים, ריבית, דיבידנד וקרנות נאמנות)

2.1 רווחי הון ממימוש ניירות ערך נסחרים בבורסה

יחידים ותאגידיים שחוק התיאומים לא חל בקביעת הכנסתם

א. כללי

- ככלל, החל מה-1 בינואר 2003 (להלן: "היום הקובע") מוטל מס על רווחי הון הנובעים ממימוש של ניירות ערך הנסחרים בבורסה בישראל וניירות ערך של חברות ישראליות הנסחרות בבורסה או בשוק מוסדר בחו"ל, בידי יחידים ותאגידיים שחוק התיאומים לא חל בקביעת הכנסתם. ערב הרפורמה רווחי הון כאמור היו, ככלל, פטורים ממס, מכוח הוראות דין שונות. חוזר מס הכנסה 22/2002 - "הרפורמה במס הכנסה - מיסוי רווחי הון והכנסות מניירות ערך הנסחרים בבורסה", אשר צורף כנספח לאגרתו, סוקר את הסדרי המיסוי אשר נקבעו בעניין זה, ומציג את עמדת נציבות מס הכנסה בנושאים שונים.
- המס מוטל על רווחי הון ממימוש כל סוגי ניירות הערך והמכשירים הנסחרים בבורסה כגון: מניות, אופציות, אג"ח ממשלתיות וקונצרניות, מק"מים, עסקאות עתידיות ורווחים מקרנות נאמנות. בהקשר זה נציין, כי רווחי הון ממכירת ניירות ערך מסוימים ימשיכו להיות פטורים בתקופות שונות לאחר היום הקובע (ראה הערות בטבלת ניתוח שיעורי המס המצורפת בסעיף 2.5 להלן).

- החבות במס תחול גם על מימוש ניירות ערך שהוחזקו בידי היחיד או התאגיד לפני היום הקובע, אך היא תחושב רק לגבי רווחים שנצברו מהמועד הקובע ועד ליום המימוש בפועל (תחולתן של הוראות המיסוי החדשות לגבי רווחי הון על מק"מים ואגרות חוב מסוימות הינה, ככלל, מיום 1 בינואר 2004).

ב. חישוב הרווח

- תשלום המס יתבצע רק בעת מימוש ניירות הערך בגין הרווח הריאלי בידי היחיד או התאגיד לפי העניין. לצורך חישוב רווח ההון במכירת ניירות ערך יותרו בניכוי מהתמורה הוצאות מסוימות שהוצאו באותה שנת מס.
- לצורך חישוב הרווח הריאלי ייקבע מחיר רכישתו של נייר הערך כמחיר המקורי ואולם אם נרכש נייר הערך לפני היום הקובע, המחיר המקורי יקבע לפי ממוצע שווי של נייר הערך בשלושת ימי המסחר האחרונים של שנת המס 2002 או עלותו המתואמת של נייר הערך, כגבוה מביניהם (נטל ההוכחה לעניין זה הוא על הנישום), בכפוף למגבלה שנקבעה לעניין קיזוז הפסדים (לעניין ניירות ערך שנרכשו טרם רישוםם בבורסה נקבעו כללים מיוחדים במסגרת סעיף 101 לפקודה, כמפורט להלן).
- בעת מכירת מניה שמקורה בכתב אופציה בידי רוכש האופציה, יראו את המחיר המקורי ויום הרכישה של מניה כאמור כמחיר המקורי ויום הרכישה של כתב האופציה. תוספת המימוש ששולמה בעת מימוש האופציה על ידי מוכר המניה תראה כהוצאות השבחה לצורך קביעת רווח ההון.

- במקרה בו נמכרו ניירות ערך זהים שנרכשו במועדים שונים, קביעת המחיר המקורי ויום הרכישה תיעשה לפי סדר הרכישה (FIFO), אלא אם הוכיח המוכר לגבי נייר ערך מסוים את יום רכישתו ומחירו המקורי. כהוראת שעה נקבע שבשנת המס 2003 רשאי יהיה המוכר לחשב את רווח ההון ממכירת נייר ערך, כך שהמחיר המקורי ייחשב כממוצע המשוקלל לגבי כלל ניירות הערך מאותו סוג.
 - במסגרת חקיקת המשנה שהותקנה (תקנות וצווים) הוספו ונקבעו הוראות לעניין אופן חישוב המס, קביעת המחיר המקורי במקרים מיוחדים אשר אינם מפורטים במסגרת הפקודה, וחויב בניכוי מס במקור ממכירת ניירות ערך מהסוגים השונים.
- הפסדים מניירות ערך (שאיילו היו רווחים היו חייבים במס) בערכם הנומינלי, יותרו בקיזוז רק כנגד רווחים ריאליים מניירות ערך בשנת המס ובשנים הבאות. לעניין זה נקבעו כללים והבחנה בין הפסדים מניירות ערך ישראלים לניירות ערך זרים (ראה לעניין זה סעיף 2.6 להלן).

ג. שיעורי המס

- ככלל, שיעור המס שיחול על רווחי הון ממימוש ניירות ערך נסחרים בבורסה בישראל יהיה 15%, ובלבד שלא נדרשו הוצאות מימון כנגד הרווח האמור והמכירה אינה לקרוב (שאז חבות המס תהא 25%).
- על אף האמור לעיל, שיעור המס שיחול על רווחי הון ממימוש השקעה באפיקים שקליים, אשר אינם צמודים למדד או צמודים רק באופן חלקי (כגון: מק"מ ואג"ח ממשלתיות שקליות) יהיה 10%, על כל הרווח שנצבר.

ד. מיסוי ניירות ערך זרים

- במסגרת חקיקת המשנה נקבע כי נייר ערך זר הינו, בין השאר, נייר ערך הנסחר בבורסה או בשוק מוסדר, מחוץ לישראל, או המיועד לפי תשקיף הנפקתו להיסחר כאמור, אך למעט: (א) נייר ערך של חברה תושבת ישראל (ב) נייר ערך של חברה תושבת חוץ הנסחר גם בבורסה בישראל וגם בבורסה (או בשוק מוסדר) מחוץ לישראל. יש לציין כי טרם הובהר בחקיקה או בתקנות מהו שוק מוסדר.
- לגבי רווחי הון הנובעים ממימוש ניירות ערך זרים (כגון: מניות, אג"ח ואופציות) הנסחרים בבורסה בחו"ל, שנרכשו עד לתום שנת 2006 נותר בעינו הדין הקיים, דהיינו מס בשיעור של 35% בידי היחיד או 36% בידי תאגיד כאמור.
- על רווחים הנובעים ממימוש ניירות ערך זרים שירכשו החל משנת המס 2007 יחול מס מופחת בשיעור של 15%.
- המס על הרווח הנובע ממימוש מניירות ערך זרים שיירכשו לפני 1 בינואר 2007 וימכרו לאחר מכן, יחושב תוך חלוקה ליניארית של שיעורי המס עלפי תקופות ההחזקה הרלוונטיות בנייר הערך.
- כפי שצוין לעיל, במסגרת חקיקת משנה (תקנות וצווים) נקבעו כללים לעניין אופן ניכוי המס במקור, ושיעורי ניכוי המס במקור.

ה. מניות שהוחזקו לפני רישומן למסחר בבורסה בישראל

על פי הדין הקיים ערב התיקון לחוק, מכירת מניות שנרשמו למסחר בבורסה בישראל תחוב במס בהתאם להוראות סעיף 101 לפקודת מס הכנסה. לאור השוני בשיעור מס רווח ההון נקבעו הוראות מעבר גם לענין מניות אשר מועד רכישתן לפני יום ה-1 בינואר 2003. הוראות סעיף 101 טרם התיקון קבעו שלוש חלופות לחישוב המס החל עלמוכר המניות כדלקמן:

- חלופה א' -** חבות במס רווח הון בעת הרישום למסחר על עליית הערך עד למחיר ביום הרישום, ופטור ממס על יתרת עליית הערך.
- חלופה ב' -** חבות במס רווח הון ביום מכירת המניות בפועל על פי המחיר ביום המכירה.
- חלופה ג' -** חבות במס רווח הון ביום מכירת המניות בפועל, המחושבת עלפי המחיר ביום הרישום. לחבות זו יתווספו ריבית והפרשי הצמדה מיום הרישום. עליית הערך במחיר המניה ממועד הרישום ועד למועד המכירה תהא פטורה ממס.

במסגרת הרפורמה תוקן הסעיף כך שהחלופות הנ"ל נשמרו, אולם:

- בחלופה א' ו-ג', במקום פטור ממס בגין עליית ערך המניה מיום הרישום ועד ליום המכירה, יחול מס בשיעור 15% (שיעור המס החל על ניירותערך סחירים), למעט לעניין מניות אשר נרשמו למסחר לפני ה-1 בינואר 2003, אשר לגביהן נקבעו הוראות מיוחדות לעניין תחולת הפטור ממס.
- חלופה ב' נותרה ללא שינוי.

במסגרת התיקון נקבע, כי הוראות סעיף 101 יחולו מעתה גם על מניות של חברות תושבות ישראל שנרשמו למסחר בבורסה מחוץ לישראל, וכן יחולו על זכויות לרכישת מניות (אופציות).

להלן מובאות טבלאות המפרטות את חבויות המס על פי החלופות השונות, לגבי רישום מניות למסחר אשר התרחש לפני 1 בינואר 2003, ולגבי רישום מניות למסחר אשר התרחש לאחר 1 בינואר 2003, תוך התייחסות הן להפחתת שיעור מס רווחי הון החל על המניות בתקופה שלא היו סחירות, והן על הטלת מס על המניות בהיותן סחירות.

חבות המס או הפטור יקבעו בהתאם למסלול המס שבחר בעל המניה באופן הבא:

רישום מניות למסחר לפני 1 בינואר 2003

חלופה ג'*	חלופה ב'	חלופה א'	
בעל המניות ביקש לדחות את מועד החבות במס עד ליום המכירה בפועל		בעל המניות חויב במס בפועל במועד הרישום	
מועד החבות - מכירה בפועל	מועד החבות - חזרה ליום הרישום		
רווח ההון שנצברעד ל-1.1.2003 מס בשיעורים רגילים החלים על הרווח: <ul style="list-style-type: none"> יחיד - מס שולי עד 50% חברה - 36% (בתוספת ריבית והפרשי הצמדה) 	מס בשיעורים רגילים החלים על הרווח: <ul style="list-style-type: none"> יחיד - מס שולי עד 50% חברה - 36% 	מס בשיעורים רגילים החלים על הרווח: <ul style="list-style-type: none"> יחיד - מס שולי עד 50% חברה - 36% 	רווח ההון שנצברעד למועד הרישום
	פטור ממס	פטור ממס	פטור ממס
מס בשיעור של 25% על הרווח הן לגבי יחידים והן לגבי חברות	מס בשיעור 15% המחיר המקורי יקבע לפי ממוצע ערך המניה ב-3 ימי המסחר האחרונים של שנת 2002	מס בשיעור 15% המחיר המקורי יקבע לפי ממוצע ערך המניה ב-3 ימי המסחר האחרונים של שנת 2002	רווח ההון שנצבר מ-1.1.2003 ועד המכירה בפועל

(*) חלוקת רווח ההון הריאלי תיעשה לינארית על פי יחס התקופות מיום הרכישה עד למועד הקובע, ומהמועד הקובע עד ליום המכירה.

רישום מניות למסחר לאחר 1 בינואר 2003

חלופה ג'	חלופה ב'	חלופה א'	
בעל המניות ביקש לדחות את מועד החבות במס עד ליום המכירה בפועל		בעל המניות חויב במס בפועל במועד הרישום	
מועד החבות - מכירה בפועל	מועד החבות - חזרה ליום הרישום		
מס בשיעורים רגילים על הרווח: • יחיד - מס שולי עד 50% • חברה - 36%	מס בשיעורים רגילים על הרווח: • יחיד - מס שולי עד 50% • חברה - 36% (בתוספת ריבית והפרשי הצמדה)	מס בשיעורים רגילים החלים על הרווח: • יחיד - מס שולי עד 50% • חברה - 36%	רווח ההון שנצבר עד ליום 1 בינואר 2003 ^(*)
מס בשיעור של 25% על רווח ההון הן לגבי יחידים והן לגבי חברות	מס בשיעור של 25% על רווח ההון הן לגבי יחידים והן לגבי חברות (בתוספת ריבית והפרשי הצמדה)	מס בשיעור של 25% על רווח ההון הן לגבי יחידים והן לגבי חברות	רווח ההון שנצבר מיום 1.1.2003 למועד הרישום ^(*)
מס בשיעור של 25% על רווח ההון הן לגבי יחידים והן לגבי חברות	מס בשיעור 15% המחיר המקורי יקבע לפי ערך המניה במועד הרישום	מס בשיעור 15% המחיר המקורי יקבע לפי ערך המניה במועד הרישום	רווח ההון שנצבר ממועד הרישום ועד המכירה בפועל

^(*) חלוקת רווח ההון הריאלי תעשה לינארית על פי יחס התקופות מיום הרכישה עד למועד הקובע ומהמועד הקובע עד למועד הרישום.

1. ביטול הוראות סעיף 21א לחוק עידוד התעשייה (מיסים), התשכ"ט - 1969 (להלן: "חוק עידוד התעשייה") החל מיום 1 בינואר 2003 (פטור ממס ממכירת מניות נסחרות של חברה תעשייתית שנרשמה למסחר לפני 31.12.95).

- בהתאם לדין הקיים ערב התיקון לחוק, נקבעו בסעיף 101 לפקודת מס הכנסה הסדרי המיסוי החלים לגבי רישום מניות למסחר בבורסה, ביחס לרווח שנצבר בגין עליית הערך עד מועד הרישום.
- ואולם, סעיף 21א לחוק עידוד התעשייה מיעט בנוסחו טרם התיקון, את תחולת סעיף 101 לגבי רישום למסחר של מניות של חברה תעשייתית שנרשמו למסחר לפני ה- 31 בדצמבר 1995, ובדרך זו הוקנה למעשה פטור מלא על כל עליית הערך עד למועד המימוש של מניות אלה.
- לאור שינוי משטר המיסוי החל על מימוש מניות נסחרות נקבע כי הפטור האמור יוגבל רק לרווח הנובע מעליית הערך שנצברה בגין מניות שחל לגביהן סעיף 21א לעיל, עד ליום הקובע. לצורך חישוב רווח ההון לאחר 1 בינואר 2003 ייקבע מחיר הרכישה של המניות כמוצע שווין בשלושת ימי המסחר האחרונים של שנת 2002, או עלות הרכישה המקורית של המניות, כגבוה מביניהם. רווחים עתידיים שייצברו החל מהמועד הקובע יחובו במס בהתאם לכללים החדשים שיחולו בעת מימוש ניירות ערך נסחרים.

יחידים או תאגידים שחוק התיאומים חל בקביעת הכנסתם

אין שינוי בדין הקיים לגבי רווחים מניירות ערך אצל יחידים וחברות שפרק ב' לחוק התיאומים חל בקביעת הכנסתם, משמע - הכנסתם מניירות ערך ממשיכה להיות מחושבת וממוסה בהתאם להוראות סעיף 6 לחוק התיאומים. במסגרת הרפורמה נקבעו מספר שינויים לגבי סעיף 6 לחוק התיאומים, כגון הוספת מכשירים פיננסיים נוספים (עסקאות עתידיות ומכירה בחסר) להגדרת "נייר ערך", שינוי בהוראות ה"יציאה מהחוק" ועוד. כפועל יוצא מכך יחולו הוראות המיסוי מכח סעיף 6 גם על מכשירים אלו. פרק 9 לאגרת דן, בין היתר, בהשלכות הרפורמה על חוק התיאומים.

2.2 הכנסות מדיבידנד וריבית

עקב המעבר לבסיס מיסוי פרסונלי, הכנסות דיבידנד וריבית ממוסות בישראל ללא קשר למקום בו נתקבלו. עד למועד הרפורמה, הכנסות כאמור אשר נתקבלו לראשונה מחוץ לישראל, ככלל לא התחייבו במס בישראל (ראה פרק מיסוי פעילות בינלאומית).

יחידים

א. הכנסות מדיבידנד

- ככלל, לגבי הכנסה מדיבידנד המתקבלת בידי היחיד - אין שינוי בדן שחל ערב הרפורמה (מס בשיעור 25% או 15% אם מדובר בדיבידנד ממפעל מאושר).
- הכנסה מדיבידנד מניירות ערך זרים - לגבי דיבידנד המשתלם על ניירות ערך זרים עד לתום שנת 2006 יחול מס בשיעור 35%; לגבי

דיבידנד המשתלם על ניירות ערך זרים החל משנת המס 2007 - שיעור
המס יופחת מ- 35% ל- 25%.

ב. הכנסות מריבית

- במסגרת צו מס הכנסה (קביעת ריבית כהכנסה), התשס"ג - 2002, נקבע כי בגדר המונח "ריבית" יש לכלול גם הפרשי הצמדה מתכניות חסכון, ריבית מפקדונות, קופות גמל, קרנות השתלמות, ודמי נכיון. יש להדגיש כי המונח "ריבית" אינו מוגדר בפקודת מס הכנסה אך הפסיקה פירשה אותו באופן רחב, כך שבמסגרתו תיכלל גם ריבית ריאלית וגם ריבית נומינלית, ועל כל סוגי הריבית מהמכשירים השונים.
- הכנסות ריבית והפרשי הצמדה על פקדונות ותכניות חסכון שנפתחו לפני ה-8 במאי 2000 תהיינה פטורות ממס עד למועד "תחנת היציאה הראשונה" לאחר המועד הקובע, המוגדרת כתחנת יציאה שאינה כרוכה בהרעת תנאי החסכון או הפקדון (כגון הרעה בזכאות לריבית או להפרשי הצמדה).
- הכנסה מריבית המתקבלת בידי היחיד על ניירות ערך הנסחרים בבורסה בישראל (כגון: אג"ח ממשלתיות או אג"ח קונצרניות) תהא חייבת במס בשיעור של 10% אם האג"ח אינה צמודה או 15% אם האג"ח נושאת תשואה ריאלית (החבות במס כאמור תהא על הריבית הנצמחת החל מיום 1 בינואר 2003 - עד למועד הרפורמה חל, ככלל, מס בשיעור 35%, למעט אם נקבע פטור ספציפי).
- הכנסת ריבית המתקבלת בידי היחיד על ניירות ערך זרים הנסחרים בבורסה בחו"ל עד לתום שנת המס 2006 תהא חייבת במס בשיעור של 35%. שיעור מס מופחת של 15% יחול על הכנסות ריבית על ניירות ערך זרים החל משנת 2007 ואילך.

- הכנסות ריבית מפקדונות בנקאיים שקליים או תוכניות חסכון מאושרות שהונפקו על ידי מוסד בנקאי בישראל, שנצברו החל מהיום הקובע, חייבות במס כלהלן:
 - **פקדונות ותכניות חסכון הצמודים למלוא שיעור עליית המדד או השינוי בשער החליפין** - המס יחול רק על הריבית הריאלית ויהא בשיעור של 15%. הפרשי הצמדה או הפרשי שער יהיו פטורים ממס.
 - **פקדונות ותכניות חסכון שאינם צמודים לשיעור עליית המדד או השינוי בשער החליפין (או צמודים כאמור אך רק באופן חלקי)** - המיסוי יחול על כל הריבית ויהא בשיעור של 10%.
 - **פקדונות ותכניות חסכון אשר מסלול ההצמדה נבחר בסוף התקופה** - שיעור המס שיחול על הריבית יקבע בהתאם לבחירת מסלול ההצמדה בסוף התקופה.
- מועד החיוב במס על הכנסות מריבית, מפקדונות ומתכניות חסכון יחול ביום זיכוי חשבונו של היחיד בריבית או במועד סיום התכנית על פי הגדרת תקופתה.
- הכנסות ריבית מפקדונות בנקאיים במוסד בנקאי בחו"ל תהא חייבת במס בשיעור של 15%.
- יש להדגיש, כי שיעורי המס המופחתים (בשיעורים של 10% או 15% לפי העניין) מותנים בכך שהיחיד לא תבע ניכוי הוצאות ריבית והפרשי הצמדה בשל הנכסים הפיננסים האמורים, וכן בכך שההכנסה אינה הכנסה מעסק ואינה חייבת חייבת ברישום בספרי העסק, ולגבי ריבית על אג"ח - נדרש כי היחיד אינו בעל שליטה בחברה המשלמת את הריבית. בד בבד נדגיש כי על הכנסות ריבית מניירות ערך מסויימים ימשך לחול הדין הישן - פטור או חבות מס של 35% לפי העניין, גם

בשנת 2003 (כגון אג"ח שתונפק לפני 8.5.00) (ראה הערות בטבלה בסעיף 2.5 להלן).

- הכנסה מריבית אחרת (כגון: מאג"ח שאינו נסחר או מהלוואות לחברה פרטית), תתחייב במס, באותו אופן בו התחייבה במס אף ערב הרפורמה, בהתאם לשיעורי המס הרגילים החלים על היחיד, עד לשיעור מס שולי של 50% (בעתיד - 49%).
- ככלל, יוטל חיוב במס גם על הריבית הריאלית (בידי יחיד) שמקורה בהפקדות מעבר לתקרות "ההפקדה המוטבת" הקבועות בפקודת מס הכנסה, אשר יבוצעו החל מ-1 בינואר 2003, בקופות גמל לתגמולים ובקרנות השתלמות (מיסוי קופות גמל לפיצויים ולקיצבה ככלל לא השתנה). הוראות המיסוי יחולו על כל הפקדה שתבוצע החל מהמועד הקובע (1 בינואר 2003) הן ביחס לפוליסות חדשות והן ביחס לפוליסות וותיקות. מפאת קוצר היריעה ומורכבות סוגיית ההפרשות הסוציאליות לא נרחיב בנושא זה.

חברות (בין שחוק התיאומים חל בקביעת הכנסתן ובין שלא)

א. הכנסות מדיבידנד

- לא תחול חבות במס על הכנסה מדיבידנד המתקבלת מחברה תושבת ישראל הכפופה למס חברות בישראל (למעט הכנסות מדיבידנד מרווחי מפעל מאושר אשר תמשכנה לחוב במס בשיעור 15%). ואולם, הפטור לא יחול מקום בו מקור הפקת הרווחים שמהם חולק הדיבידנד הינו מחוץ לישראל. במקרה זה יחוייב הדיבידנד בידי החברה המקבלת במס בשיעור של 25%.
- הכנסה מדיבידנד המתקבלת החל מהמועד הקובע בידי חברה ממניות שהינם ניירות ערך זרים תהא חייבת אף היא בשיעור מס של 25%, ללא אבחנה בין מועדי רכישת נייר הערך הזר ומקום קבלת הדיבידנד לראשונה.
- על אף האמור לעיל, נקבעו כללים מיוחדים לגבי דיבידנד שמקורו בחו"ל, מחברה זרה שהשליטה בה מגיעה לכדי 25% או יותר. במקרה זה ניתנת אפשרות לחוב במס בשיעור של 36% על מלוא סכום ההכנסה ממנה חולק הדיבידנד (משמע - סכום ההכנסה מדיבידנד בתוספת המס ששולם על ההכנסה ממנה חולק הדיבידנד) תוך מתן זיכוי בגין המס הזר ששולם על ידי החברה המחלקת והמס שנוכה במקור מן הדיבידנד. אפשרות זו קיימת אף לגבי חברה נכדה המוחזקת במישרין על ידי חברת הבת בשיעור של 50% לפחות.

ב. הכנסות מריבית

ככלל, אין שינוי בדין שחל ערב הרפורמה על הכנסות ריבית מפקדונות והלוואות, למעט הרחבת מעגל חבות המס גם על הכנסות ריבית מפקדונות בחו"ל שנתקבלו לראשונה מחוץ לישראל ואשר לא חויבו לפני היום הקובע במס בשל עילת "נתקבלה" (שיעור המס על הכנסות אלו יהיה 36%).

הכנסות ריבית מאג"ח הנסחרות בבורסה (לרבות ניירות ערך זרים) חייבות אף הן במס בשיעור של 36% (35% עד לרפורמה).

2.3 הוראות ניכוי מס במקור - כללי

במסגרת חקיקת משנה נקבעו דרכי ניכוי המס במקור ושיעורו לגבי רווחים הנובעים מעסקאות בשוק ההון, וביניהם:

- ניכוי מס במקור על רווחים מניירות ערך, שאינם ניירות ערך זרים, בשיעור של 15% מרווח ההון הריאלי (10% מנייר ערך שהוא אגרת חוב, נייר מסחרי או מק"מ שאינם צמודים למדד). בשנת 2003 התאפשר ניכוי בשיעור של 0.5% מהתמורה אם זו שולמה במחציתה הראשונה של שנת 2003, ובשיעור של 1% אם זו שולמה במחצית השניה.

לגבי ניירות ערך זרים - בשנת המס 2003 ימשיך לחול ניכוי מס במקור בשיעור של 5% מהתמורה, ואילו בשנים 2004-2006 יחול ניכוי מס במקור בשיעור של 35% מרווח ההון הריאלי.

טרם הובהר סופית על ידי נציבות מס הכנסה אם ניכוי המס במקור כאמור לעיל יחשב כמס סופי או שמא הניכוי במקור כאמור יחשב כמקדמה על חשבון המס החל, והמשקיעים ידרשו להגיש דין וחשבון לרשויות המס להשלמת המס על הכנסותיהם משוק ההון (ככל שנדרש).

- בשנת 2003 בלבד לא תחול חובת ניכוי מס במקור על רווחים ממק"מים תל רווחי הון ממכירת אג"ח נסחרות בבורסה.
- ניכוי מס במקור מריבית המשולמת ליחיד על פיקדון בנקאי או תכנית חיסכון בשיעור של 15% (10% על ריבית על פיקדון או תכנית חיסכון שאינם צמודים).

- לגבי הכנסות ריבית על אג"ח, ככלל חלה חובת ניכוי מס במקור בשיעור מופחת של 10% / 15% רק לגבי ריבית שנצברה החל מ-1 בינואר 2003 ואילך. יחד עם זאת, ריבית המשולמת לבעלי שליטה בגין אגרות חוב נסחרות בבורסה בישראל תחויב בניכוי מס במקור בשיעור של 35%, כפי שהיה ערב הרפורמה במס.
- הוראות ניכוי מס במקור מיוחדות נקבעו לגבי ריבית המשתלמת על פקדונות, תוכניות חסכון שנפתחו לפני 8 במאי 2000, ואג"ח שהונפק לפני המועד האמור.
- שיעורי ניכוי המס במקור לגבי חברות יהיו זהים לאלה החלים על יחידים בכפוף לאפשרות הפחתת שיעור הניכוי במקור באמצעות קבלת פטור מרשויות המס.

2.4 תושבי חוץ - עסקאות בשוק ההון

על פי המלצות הועדה לרפורמה במס, תושבי חוץ יהיו פטורים ממס בגין רווח הון הנובע ממכירת ניירות ערך הנסחרים בבורסה, כדלקמן:

ככלל, נקבע פטור ממס לתושב חוץ על רווחי הון ממימוש ניירות ערך סחירים בבורסה בישראל, אם רווח ההון אינו במפעל הקבע של תושב החוץ בישראל, וניירות הערך נרכשו בהיותם סחירים.

בחקיקת משנה הורחב הפטור ממס לתושב חוץ גם על רווחי הון ממימוש ניירות ערך סחירים בבורסה מחוץ לישראל, בהתקיים אותם תנאים.

כמו כן נקבע בחקיקת משנה פטור ממס לתושב חוץ, על רווחי הון מעסקאות עתידיות הנסחרות בבורסה בישראל או מחוץ לישראל או דרך תאגיד במקאי או

חבר בורסה, אם האחרונים הינם צד לעסקה ובהתקיים תנאים מסוימים
נוספים.

הוראות מיוחדות נקבעו גם לגבי השקעות תושבי חוץ בקרנות נאמנות כמפורט
בסעיף 2.8 להלן.

2.5 ניתוח שיעורי המס על הכנסות הנובעות ממכשירים מסוימים בשוק ההון השוואת הדין ערב הרפורמה ולאחריה

חברה תושבת ישראל שחל עליה חוק התיאומים		חברה תושבת ישראל שלא חל עליה חוק התיאומים		יחיד תושב ישראל (1)		סוג ההכנסה	נתונים נוספים	סוג המכשיר הפיננסי
לאחר הרפורמה	ערב הרפורמה	לאחר הרפורמה	ערב הרפורמה	לאחר הרפורמה	ערב הרפורמה			
36%	36%	36%	36%	10%	פטורה	ריבית	שקלי	פיקדון בנקאי
36%	36%	36%	36%	15%	פטורה	ריבית	צמוד מדד (4)	
36%	36%	36%	36%	15%	35%	ריבית	צמוד מט"ח (4)	
36% (3)	אינה חייבת (2)	36% (3)	אינה חייבת (2)	15%	אינה חייבת (2)	ריבית	בבנק חו"ל	
לא רלבנטי	לא רלבנטי	לא רלבנטי	לא רלבנטי	10%	פטורה	ריבית	לא צמוד	תוכנית חסכון מאושרת
לא רלבנטי	לא רלבנטי	לא רלבנטי	לא רלבנטי	15%	פטורה	ריבית	צמוד מטבע או מדד (4) (5)	
36%	36%	36%	36%	פטור	פטור	נכיון	עד תום שנת 2003	מלווה קצר מועד
36%	36%	פטור	פטור	פטור	פטור	רווח הון	החל משנת 2004	
36%	36%	36%	36%	10%	פטור	נכיון	החל משנת 2004	
36%	36%	10%	פטור	10%	פטור	רווח הון		
36%	35%	36%	35%	10%	35%	ריבית (9)	מכירה עד תום 2003	אג"ח נסחרת בבורסה בת"א (שקלית) (7)
36%	36%	פטור	פטור	פטור	פטור	רווח הון		
36%	35%	36%	35%	10%	35%	ריבית (9)	מכירה החל משנת 2004	
36%	36%	10%	פטור	10%	פטור	רווח הון (10)		
36%	35%	36%	35%	15%	35%	ריבית (9)	מכירה עד תום 2003	אג"ח נסחרת בבורסה בת"א (צמודה) (8)
36%	36%	פטור	פטור	פטור	פטור	רווח הון		
36%	35%	36%	35%	15%	35%	ריבית (9)	מכירה החל משנת 2004	
36%	36%	15%	פטור	15%	פטור	רווח הון (10)		

הערות לטבלה

1. בהנחה שהיחיד לא רשם או חייב היה לרשום את המכשיר הפיננסי בספרי העסק ואינו תובע הוצאות מימון.
2. אם ההכנסה נתקבלה לראשונה בחשבון בנק בחו"ל
3. לגבי תאגידים בעלי מפעל מאושר הנסחרים בחו"ל – הריבית תהא חייבת במס בשיעור החל על המפעל מאושר בשנים 2003-2005, ובלבד שנבעה מכספי גיוס ההון בחו"ל, ולא נעשה בכספים כל שימוש ממועד גיוסם.
4. בהנחה שהפקדון או תכנית החסכון צמודים במלואם לשיעור עליית המדד או השינוי בשיעור החלפין. עלפקדונות ותוכניות חסכון הצמודים חלקית יחולו הוראות המיסוי בדומה לפקדונות שקליים או תכניות חסכון לא צמודות לפי העניין.
5. המס יחול על תוכניות חסכון שנפתחו מיום 8 במאי 2000 ואילך בגין רווחים שיצברו בתכניות אלו מהיום הקובע לגבי תכניות חסכון שנפתחו לפני 8 במאי 2000 - המס יחול על רווחים צבורים מהיום בכפי תכנית החסכון ניתנים לראשונה למשיכה ללא הרעה בתנאי התכנית.
6. בכפוף לכך שלא נתקבל מרווחי מפעל מאושר.
7. אגרות חוב קונצרניות שקליות וכן אגרות חוב ממשלתיות שקליות מסוג גילון או שחר.
8. אגרות חוב קונצרניות צמודות וכן אגרות חוב ממשלתיות צמודות כגון: שגיא, גליל, כפיר וגלבע.
9. לגבי אגרות חוב שהונפקו לפני 8 במאי 2000, יחולו הוראות הדין הישן – פטור או חבות במס בשיעור של 35% על הריבית, לפי העניין.
10. החבות במס תחול רק על אגרות חוב שהונפקו לאחר ה-8 במאי 2000.
11. בכפוף לכך שהדיבידנד לא חולק מרווחים מחוץ לישראל.
12. ערב הרפורמה תיתכן פרשנות שחל צו מס הכנסה (הנחה במס על הכנסת חוץ לתושבי ישראל) התשכ"ד-1963 ואז קיימת חבות במס בשיעור של 35%.
13. על דיבידנד המתקבל מניירות ערך זרים יחולו הוראות לעניין סעיף 126 לפקודה, היינו דיבידנד שמקורו בחו"ל יחוב בשיעור מס של 25%. (או לחילופין מס מלא בשיעור 36% תוך קבלת זיכוי עקיף על מס זר ששולם בחו"ל בהתקיים שליטה של 25% בחברה המחלקת).
14. חברה תעשייתית.
15. לגבי אג"ח של חברות ישראליות הנסחר אך ורק בבורסה בחו"ל או בשוק מסודר בחו"ל-טרנסנקטו הוראות לעניין חבות המס בשנות המס 2006 - 2004.
16. שיעור מס מופחת של 15% יחול לגבי ניירות ערך אשר ימכרו בשנת 2007 ואילך, ועל חלק הרווח המיוחס לתקופה מיום 1 בינואר 2007 ועד למועד המכירה.
17. לגבי מניות שנרכשו לפני היום הקובע - שיעור מס מופחת של 25% יחול על הרווח הלא ינארי המיוחס לתקופה שמהיום הקובע ועד למכירה בפועל. חלוקת הרווח למרכיביו (הרווח שנצמח לפני ואחרי המועד הקובע) מנרד בהתאם ליחס תקופת החזקה במניות.

2.6 קיזוז הפסדי הון מניירות ערך נסחרים בבורסה

במסגרת הרפורמה נקבעו כללים מיוחדים לעניין אופן קיזוז הפסדים מניירות ערך נסחרים בבורסה בישראל ובחוקי בידי יחידים ותאגידים שהוראות חוק התיאומים אינן חלות לגבי הכנסתם.

לאור העובדה שחלים שיעורי מס שונים על הכנסות המופקות ממכירת סוגי ניירות ערך שונים (10% ו-15% כפי שפורט לעיל) נקבע כי, הקיזוז יבוצע תוך התחשבות בשיעור המס החל על נייר הערך שממנו נבע ההפסד, ושיעור המס החל על נייר הערך שכנגדו מקוזז ההפסד ("קיזוז מס כנגד מס").

הוראות קיזוז עד שנת המס 2006 לגבי ניירות ערך שאינם ניירות ערך זרים

הפסד הון הנובע ממכירת ניירות ערך נסחרים שאינם ניירות ערך זרים, יקוזז כנגד רווח מניירות ערך כאמור בדרך של "קיזוז מס כנגד מס". הפסד שלא ניתן לקזוז בשנת המס בה נוצר, יקוזז בשנות במס הבאות כנגד רווח מניירות ערך כאמור.

הוראות קיזוז עד שנת המס 2006 לגבי ניירות ערך זרים

הפסד הון הנובע ממכירת ניירות ערך נסחרים זרים, יקוזז רק כנגד רווח הון מניירות ערך זרים בשנה בה נוצר ההפסד ובשנות המס שלאחריה.

הוראות קיזוז החל משנת המס 2007

החל משנת המס 2007 יושוו שיעורי המס החלים על רווח הון מניירות ערך הנסחרים בבורסה בישראל ועל רווח הון מניירות ערך זרים. לפיכך החל מאותה שנה, הפסדי הון הנובעים מכלל סוגי ניירות הערך יהיו ניתנים לקיזוז כנגד הרווח מניירות ערך לפי כללי הקיזוז שצוינו לעיל ("קיזוז מס כנגד מס"). כמו כן, החל משנת המס 2007 נקבע כי הפסדים כאמור ניתנים יהיו לקיזוז אף כנגד הכנסות ריבית ודיבידנד מאותם ניירות הערך באותה שנת מס.

למען הבהירות ריכזו הכללים שנמנו לעיל מפורט להלן:

ריבית ודיבידנד מניירות ערך נסחרים	רווח מניירות ערך זרים	רווח מניירות ערך הנסחרים בבורסה למעט ניירות ערך זרים	מקור הרווח שנוצר	
			ההפסד המיועד לקיזוז	
-	-	+	הפסד הון מני"ע נסחרים שאינם זרים	עד תום שנת המס 2006
-	+	-	הפסד הון מני"ע זרים	
+	+	+	הפסד הון מני"ע שאינם זרים	החל משנת המס 2007 ואילך
+	+	+	הפסד הון מני"ע זרים	

2.7 מיסוי עסקאות עתידיות

במסגרת הרפורמה נקבע כי עסקה עתידית היא :

" התחייבות או זכות למסור או לקבל בעתיד הפרשים בין מטבע חוץ, הפרשי מדד, הפרשי ריבית, נכס או מחיר נכס, והכל בכמות, בסכום, במועד ובתנאים הנקובים בהתחייבות או בזכות, לפי העניין, וכן מכירה בחסר".

במסגרת חקיקת משנה נקבעו : אופן חישוב חישוב רווח ההון ממימוש עסקה עתידית, שיעור המס שיחול על הרווח מהעסקה העתידית, ושיעור ניכוי המס במקור שינכה המשלם בעבור עסקאות עתידיות.

בתוך כך נקבע כי לצורך חישוב רווח ההון בעסקה עתידית "יום המכירה" יהא מועד אירוע המס לפי המוקדם מבין אלה :

- היום בו נמכרה העסקה העתידית (בדרך כלל כאשר מדובר בעסקה עתידית נסחרת כגון אופציות שקל דולר, אופציות שקל-יורו ועוד);
- בעסקה עתידית שהיא זכות או התחייבות לקבל או למסור, סכומי כסף או נכס בסיס שהוא סכומי כסף - יום המימוש (כגון : אופציות call ו- put על שערי מניות);
- בעסקה עתידית מסוג התחייבות או זכות לקבל את נכס הבסיס שאינו כסף - בידי נותן הזכות או ההתחייבות - יום המימוש, בידי המחזיק - במועד הפקיעה או מכירת נכס הבסיס שנתקבל לפי העניין.

כמו כן, עסקאות עתידיות הנסחרות בבורסה בישראל או מחוץ לישראל או אף בשוק מוסדר מחוץ לישראל הוכנסו להגדרת "נייר ערך", ומכאן שהוראות המיסוי שנקבעו לגבי ניירות ערך ישראלים וזרים יחולו גם לגבי עסקאות עתידיות, לפי העניין, החל משנת 2003 ואילך.

חישוב רווח ההון

בידי "מחזיק" הזכות או ההתחייבות:

- הרווח יחושב לפי התמורה המתקבלת ממכירת נכס הבסיס, בניכוי סכומים ששולמו (פרמיה) או בתוספת סכומים שנתקבלו על פי תנאי העסקה העתידית.
- יום הרכישה יהא יום ההתקשרות בעסקה העתידית.
- סכומים ששולמו למימוש העסקה העתידית יחשבו כהוצאות השבחה.

בידי "נותן" הזכות או ההתחייבות:

- במועד הפקיעה - הרווח יחושב לפי התמורה המתקבלת בעד הזכות העתידית, לרבות סכומים שנתקבלו ביום הענקת הזכות (פרמיה) ובשל מימושה.
- בזכות או התחייבות שלא פקעה אלא מומשה לנכס בסיס - ינוכו מהאמור לעיל סכומים ששולמו ברכישת נכס הבסיס. הרווח ממכירת נכס הבסיס יראה כרווח הון מהעסקה העתידית.

המס החל

ככלל, הוראות הדין טרם הרפורמה פטרו ממס רווח הון הנובע מעסקה עתידית הנסחרת בבורסה (על הפרשי מדד מניית, ריבית, מט"ח) בידי יחידים וחברות שחוק התיאומים לא חל בקביעת הכנסתם. כמו כן נקבע פטור ממס להכנסה ממימוש עסקה בשערים עתידיים הנסחרת בבורסה בידי יחיד וקרן נאמנות (ובלבד שאין מדובר בהכנסה מעסק). לגבי עסקאות forward עם תאגיד בנקאי לרכישת מט"ח בעתיד הוטלה חובת ניכוי מס במקור של 35% מהרווח בניכוי הפרמיה המשולמת.

במסגרת הרפורמה נקבעו שיעורי מס כלהלן:

שיעור המס החל על הרווח	סוג העסקה
15%	עסקה עתידית הנסחרת בבורסה בישראל או בחו"ל (עד שנת 2007 – למעט עסקה עתידית שהוגדרה כ"נייר ערך זר")
עד 2006 – 35%	עסקה עתידית המוגדרת כ"נייר ערך זר"
מ-2007 – 15%	
25%	עסקה עתידית שאינה נסחרת בישראל או מחוץ לישראל, ואינה נייר ערך זר

בשנות המס 2003-2006 יראו כ"נייר ערך זר" כל עסקה עתידית הנסחרת בבורסה מחוץ לישראל או בשוק מוסדר מחוץ לישראל, גם אם העסקה במט"ח או במכשיר שאינו נייר ערך זר, וכן עסקה עתידית בנייר ערך זר (אף אם אינה נסחרת).

2.8 מיסוי קרנות נאמנות

עם כניסתה של הרפורמה לתוקף, קרנות הנאמנות, מכוח חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994, סווגו למעשה לשלושה סוגים: קרן נאמנות חייבת, קרן נאמנות פטורה וקרן נאמנות מעורבת, כדלקמן:

- **קרן חייבת** – קרן נאמנות שאושרה על ידי הנציב כקרן שרווחיה והכנסותיה חייבים במס ברמת הקרן. כך למעשה, יחידים שישקיעו בקרן זו יהיו פטורים ממס בעת חלוקת רווחי הקרן או מכירת/פידיון יחידות הקרן.
- **קרן פטורה** – קרן נאמנות שאושרה על ידי הנציב כקרן שרווחיה והכנסותיה פטורים ממס ברמת הקרן. לפיכך, חבות המס תחול על משקיעי יחידות הקרן בעת חלוקת רווחיה של הקרן או מכירת/פידיון יחידותיה.
- **קרן מעורבת** – קרן נאמנות שאושרה על ידי הנציב כקרן שרווחיה והכנסותיה פטורים ממס, למעט הכנסות מדיבידנדים, והכנסות הנובעות מניירות ערך זרים (רווחי הון/ריבית/דיבידנד). קרן זו הינה למעשה ייצור כלאיים בין הקרן החייבת לקרן הפטורה, שכן חבות המס נחלקת בין הקרן לבעלי יחידותיה. קרן זו באה לתת מענה לעיוותי המס שנוצרו לגבי משקיעים מסויימים בקרנות חייבות או פטורות.

ערב כניסת הרפורמה במס לתוקף סווגו קרנות הנאמנות כלהלן: "קרן מסוייגת" (לגביה נקבע המיסוי ברמת הקרן, ואילו בעלי היחידות בקרן היו פטורים מתשלום מס נוסף בעת חלוקת רווחי הקרן או פידיון יחידות הקרן), ו"קרן בלתי מסוייגת" (לגביה נקבעה חבות המס הסופית ברמת משקיעי יחידות הקרן, כאשר הקרן שילמה למעשה מקדמות מס שוטפות על רווחיה בעבור אותם משקיעים).

במהלך חודש דצמבר 2002 הודיעו קרנות הנאמנות הותיקות לשלטונות המס על אופן סיווגן החל משנת 2003, אשר על פי ההוראות אינו ניתן לשינוי בעתיד. יחד עם זאת, במקרים מסוימים על אף האמור לעיל, יתאפשר בשנת 2004 מעבר של קרן שבחירה להיות "קרן חייבת" למסלול של "קרן פטורה" או של "קרן מעורבת", ובלבד ש-75% מנכסי הקרן בכל שנת המס 2003 היו אגרות חוב או מק"מים שמכירתם היתה פטורה ממס בשנה זו. הודעה כאמור תוגש על ידי מנהל הקרן לנציב עד ליום 1 בדצמבר 2003. שינוי הסיווג יהא בתוקף החל מה-1 בינואר 2004 ואילך.

חישוב חבות המס שתחול על בעלי היחידות בקרן פטורה או מעורבת

ככלל, אופן חישוב רווח ההון מפידיון יחידות הקרן יהא זהה לחישוב רווח ההון ממכירת מניות. המחיר המקורי בידי בעל יחידה בקרן פטורה או מעורבת יהא הגבוה מבין המחיר המקורי המתואם שבו רכש את יחידות הקרן (מתואם ליום 31 בדצמבר 2002) או ממוצע שווי יחידות הקרן בשלושת ימי המסחר האחרונים של שנת 2002. מן המחיר המקורי של בעלי יחידות ותיקות (יחידות שהוחזקו לפני 31 בדצמבר 2002) יופחתו רווחים שיחולקו על ידי הקרן, שמקורם ברווחים מלפני תחילת שנת 2003, שכן בעת חלוקתן לא תקום חבות מס בגין רווחים אלה.

במסגרת חקיקת משנה נקבעו כללים באשר לניכוי מס במקור ממכירת/פדיון יחידות בקרנות נאמנות.

קיצוץ הפסדים ברמת הקרן ומשקיעיה

ברמת הקרן

ככלל, משטר קיצוץ הפסדים בקרן חייבת או מעורבת זהה לכללי קיצוץ הפסדים שנקבעו לעניין הפסדים מניירות ערך נסחרים שאינם ניירות ערך זרים, והפסדים מניירות ערך זרים. כאמור בסקירתנו לעניין קיצוץ הפסדים, לא ניתן יהיה לקצוץ הפסדים מניי"ע נסחרים שאינם זרים כנגד רווחים מניירות ערך זרים ולהיפך, זאת עד לתום שנת 2006.

כמו כן, נקבע מנגנון לקיצוץ הפסדים מניירות ערך זרים אשר נצברו בידי קרן חייבת עד ליום 31 בדצמבר 2002.

ברמת בעלי יחידות הקרן

המשקיע בקרן חייבת לא יהיה רשאי לקצוץ הפסדים מפידיון יחידות הקרן כנגד רווחים שנוצרו לו מכל מקור שהוא.

הפסדים מפידיון יחידות בקרן פטורה או מעורבת יהיו ניתנים לקיצוץ כנגד ניירות ערך הנסחרים בבורסה בישראל, וזאת גם אם הקרן השקיעה בניירות ערך זרים. שיעור המס לפיו יחושב קיצוץ ההפסד הינו 15% לגבי יחידה בקרן מעורבת ו-25% לגבי יחידה בקרן פטורה.

להלן ריכוז הכללים החלים בקשר למיסוי קרנות הנאמנות והמחזיקים בהם:

חבות במס במישור הקרן

קרון מעורבת	קרון פטורה	קרון חייבת	סוג ההכנסה	
פטור	פטור	15% / 10%	רווחי הון	ני"ע נסחרים שאינם זרים
12% ⁽³⁾	פטור	25% ⁽²⁾	דיבידנד	
פטור	פטור	15% / 10%	ריבית	
עד 2006 – 24% ⁽⁴⁾ מ-2007 – פטור	פטור	עד 2006 – 35% ⁽⁴⁾ מ-2007 – 15%	רווחי הון	ני"ע זרים
עד 2006 – 24% מ-2007 – 12%	פטור	עד 2006 – 35% מ-2007 – 25%	דיבידנד	
עד 2006 – 24% מ-2007 – פטור	פטור	עד 2006 – 35% מ-2007 – 15%	ריבית	
ארוע מס – תשלום המס ידחה למועד המימוש בפועל	ארוע מס – תשלום המס ידחה למועד המימוש בפועל	לא קיים	רווחי הון	מכירה רעיונית של "נכסים חייבים" ⁽¹⁾ ביום 31.12.02
12%	פטור	25%	רווחי הון	עסקה עתידית וני"ע שאינם רשומים למסחר

- (1) "נכסים חייבים" מוגדרים בהוראות המעבר שנקבעו בפקודה כהשקעות בנכסים או במיוחדת ערך לפזיזים התחילה, שאילו היו נמכרים לפני אותו יום היתה מכירתם חייבת במס.
 (2) למעט ככל שמדובר בדיבידנד שמקורו בהכנסות ממפעל מאושר.
 (3) פטור ממס יחול לגבי דיבידנד ממפעל מאושר.
 (4) לגבי ניירות ערך שנרכשו לפני שנת 2007 יחול חישוב לינארי.

החבות במס במישור בעלי היחידות

קצו מעורבת		קצו פטורה		קצו חייבת		
15% (פטור על רווחים מחולקים מרווחים עד לתום שנת 2002)	בעל יחידה ותק (לפני 1.1.03) ⁽²⁾	25% (פטור על רווחים מחולקים מרווחים עד לתום שנת 2002)	בעל יחידה ותק (יחידה שנרכשה לפני 1.1.03) ⁽¹⁾	יחידים ⁽¹⁾ - פטור חברות - 36%	רווחים מחולקים	יחידים וחברות שלא חל עליהן חוק התיאומים
15% (על כל הרווחים המחולקים)	בעל יחידה חדש (לאחר 1.1.03) ⁽¹⁾	25% (על כל הרווחים המחולקים)	בעל יחידה חדש (יחידה שנרכשה לאחר 1.1.03) ⁽¹⁾			
15% ⁽²⁾		25%		יחידים ⁽¹⁾ - פטור חברות - 25%	רווחים מפידיון היחידה	
36%		36%		36%	רווחים מחולקים	חברות שחל עליהן חוק התיאומים
36%		36%		36%	רווחים מפידיון היחידה	

⁽¹⁾ יחיד שחכנסתו אינה מעסק.
⁽²⁾ בהנחה שלא נתבעו הוצאות מימון בחישוב רווח ההון.

חוזר מס הכנסה 7/2003 - "הרפורמה במס הכנסה - מיסוי קרנות נאמנות ובעלי היחידות בהן" מציג את עיקרי כללי המיסוי שנקבעו באשר להשקעה בקרנות נאמנות ומיסויין.

פטורים מיוחדים לגבי השקעת תושבי חוץ בקרנות נאמנות

במסגרת חקיקת המשנה נקבעו פטורים והקלות לתושבי חוץ המשקיעים בקרנות נאמנות כלהלן:

- א. פטור ממס על רווח הון ממכירה או מפדיון בידי תושב החוץ של יחידה בקרן נאמנות פטורה המוגדרת כ"קרן נאמנות להשקעות חוץ", ועל רווחים שיקבל תושב החוץ מקרן זו. "קרן נאמנות להשקעות חוץ" הוגדרה כקרן נאמנות פטורה אשר 90% לפחות מהשקעותיה בכל שנת מס הם בנכסים שההכנסה מהם היתה פטורה ממס אילו התקבלה בידי תושב חוץ**. כקרן נאמנות פטורה, רווחיה והכנסותיה של קרן זו יהיו פטורים ממס גם במישור הקרן.
- ב. פטור ממס להכנסות מסוימות בידי קרן נאמנות חייבת שהוגדרה כ"קרן תושבי חוץ". הפטור במקרה דנן ניתן לקרן עצמה, שכן המס נקבע במישור הקרן.
- "קרן תושבי חוץ" הוגדרה לעניין זה כקרן נאמנות חייבת אשר:
- 1) על פי התשקיף של הקרן, מיועדות היחידות בה לתושבי חוץ בלבד;
 - 2) מימון רכישת היחידות בקרן נעשה מחשבון תושב חוץ בלבד;
 - 3) תושב החוץ הצהיר על היותו תושב חוץ, בתוך 14 ימים מיום רכישת היחידה בקרן או יום תחילת שנת המס, לפי המאוחר;
 - 4) הקרן אושרה בידי הנציב, בתנאים שקבע באישורו.
- ככלל, ההכנסות לגביהן מקבלת הקרן פטור ממס דומות במהותן להכנסות/רווחים שתושב החוץ היה פטור ממס בגינם אילו התקבלו בידיו ישירות.

* אם רווח ההון אינו במפעל קבע של תושב החוץ בישראל, ואם לא חלות לגבי תושב החוץ הוראות חוק התיאומים בשל אינפלציה או הוראות מכוח סעיף 130א לפקודה.
** חריגה מהשיעור הקבוע בהגדרה לתקופה מצטברת שאינה עולה על עשרה ימים בשנת המס לא תחשב כאי עמידה בתנאי ההגדרה.